

Sterk als de dood

Marieke van Baest

De meeste overblijfselen van de Egyptische beschaving zijn uit graven opgedolven. Dit betekent niet dat die vondsten voor het grootste gedeelte getuigen van droefenis en tragiek. Ze geven juist de grote levensvreugde en de vitaliteit van de Egyptenaren weer. De inwoners van het oude Egypte hielden zozeer van de grote en kleine genoegens van het dagelijks leven, dat ze juist die in kleuren en - bijna - geuren laten afbeelden op de muren van

Jachttafereel uit het graf van Nebamun

hun graven. Ze zien er overduidelijk naar uit om het goede leven in het hiernamaals voort te zetten. Daarom nemen ze alvast hun liefste bezittingen mee, zodat het hen in hun nieuwe leven aan niets hoeft te ontbreken.

Maar niet enkel bezittingen gaan mee op 'de lange reis'. Ook stemmingen, gevoelens en ervaringen worden als zo kostbaar beleefd, dat ze meegaan naar het hiernamaals. Uitgebreide maaltijden met familie en vrienden, boottochtjes, jachtpartijen, tederheid tussen geliefden, muziek maken, verpozen in de tuin bij de vijver, - de levenslust spat ervan af. Op de schildering uit het graf van Nebamun - 'Amon is mijn heer' - van ongeveer 1400 voor Christus, zien we zijn gezin tijdens een familie-uitje. Het moet een dierbare herinnering zijn, - een dag die het gezin Nebamun ook in de eeuwigheid verlangt te beleven.

De wellicht grootste vergeten schat van het oude Egypte is echter de poëzie. Poëzie biedt naast de vreugde van het taalspel ook waarachtig inzicht in de drijfveren van mensen, hun onderlinge verhoudingen en levensvisie. Het lezen van poëzie geeft toegang tot de emoties van mensen. *'Pluk daarom de dag; neem vrijaf! Wees onvermoeid en onophoudelijk levend, jijzelf en je ene ware lief! Laat je hart niet bezorgd zijn tijdens je aardse reis, maar pluk de dag in haar voorbijgaan!'* Dit staat te lezen in het graf van Inherkawy, opzichter van de grafbouwers, die rond 1175

voor Christus begraven is. En ook hier geldt, dat de Hebreëen bij hun vertrek uit Egypte niet alleen hun vege lijf hebben meegenomen. Veel van de Oud-Egyptische poëzie is duidelijk herkenbaar terecht gekomen in het bijbelboek *Hooglied*. Bijvoorbeeld deze Tweede Zang uit een papyrus die tegenwoordig in Dublin bewaard wordt, gezongen door een verliefd meisje.

Mijn broeder heeft mijn hart in beroering gebracht met zijn stem. Hij woont dicht bij het huis van mijn moeder. Hoe goed zou het zijn als mijn moeder mij wilde helpen! Mijn broeder, ik ben u toegewijd door de godin als uw geliefde! Kom tot mij, opdat ik uw schoonheid zie. Mijn vader en mijn moeder delen in mijn vreugde, alle mannen zullen u toejuichen als in koor, ze zullen u met applaus ontvangen, mijn broeder! Ik liep langs zijn huis, zijn deur stond open. Mijn broeder stond naast zijn moeder, met al zijn broers en zusters. Zijn liefde heeft het hart van alle voorbijgangers veroverd: de volmaakte minnaar, die zijns gelijke niet heeft, een broeder hoogstaand van aard! Hij keek mij aan toen ik voorbijkwam; ik was alleen in mijn vreugde. Hoe springt mijn hart op van jubel omdat mijn broeder mij heeft gezien! Ik snel naar mijn broeder en ik kus hem in tegenwoordigheid van al zijn metgezellen.

De meeste liefdespoëzie van verlangen en vervulling, is teruggevonden in de graven rond Deir el Medina. Dit dorp van de arbeiders, ambachtslieden en kunstenaars die tijdens het Nieuwe Rijk (1539-1075 voor Christus) in de vallei der koningen de graven van de farao's bouwden, bestaat nu nog. De overvloed van de natuur verwijst naar de vruchtbaarheid die liefde in

mensen teweeg brengt. Want ook voor de mensen van het oude Egypte is liefde de alomvattende kracht die leven mogelijk maakt, tot bloei brengt en onderhoudt. *'Jouw stem horen is granaatappelwijn; ik herleef door te luisteren. Kon ik jou zien met elke oogopslag; dat zou mij meer goed doen dan eten en drinken.'* Een van de meest ontroerende gedichten is al die eeuwen geleden gemaakt door een niet meer bij naam bekende vrouw uit de 18e dynastie (1550-1292 voor Christus). Ik heb haar woorden herdicht.

*Zoet, zoet, zoet -
als honing in de mond waren
jouw kussen op mijn borst, mijn haar.
Maar nu is mijn hart
het zonverschroeide zuiden,
waar velden verlaten liggen,
grijs en kaal de grond.*

*Kom, kom, kom
en kus mij als ik sterf!
Dwingend leven was altijd
in de adem die jij gaf.
En bij die kus, al lig ik reeds
in het graf, sta ik op - en breek
de boeten van het doodsverderf.*

Toen en nu geldt dezelfde waarheid: liefde is sterk als de dood.

Graf van Nebamun (Thebe, Nieuwe Rijk)